

УДК 368

**CHALLENGES OF THE INSURANCE MARKET IN UKRAINE
ВИКЛИКИ РИНКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД****Marshuk L.M./Маршук Л.М.**

ORCID: 0000-0003-4333-7458

c.e.s.,as.prof./ канд.екон.наук

Poplavska E.M./Поплавська Є.М.

senior lecturer/ старший викладач

Vinnytsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics,

Vinnytsia, Soborna 87, 21050

Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, вул. Соборна 87, 21050.

Анотація: Ринок страхування є важливим сектором фінансового ринку держави. В умовах соціальних, політичних та економічних проблем завжди проявлялась необхідність страхового захисту для населення, підприємств та країни в цілому.

Для перемоги економічної кризи, від яких безпосередньо залежатиме доля українського страхового ринку, вже сьогодні, навіть підчас воєнного стану, як Національному банку, як регулятору, так і страховикам необхідно здійснити певні законодавчі та управлінські кроки щоб забезпечити виклики часу. На відбудову економіки та інфраструктури після завершення війни підуть роки: п'ять, а можливо й десять років. Аналіз наслідків попередніх економічних криз в Україні показав, що страховий ринок завжди зазнавав більшого падіння, ніж зниження показника ВВП. Звісно, страхування не формує економіку, а є похідним інструментом від неї, тому страховий ринок буде певним чином відставати від темпів відновлення економіки та домогосподарств.

Ключові слова: воєнний час, страхування, страховий випадок, страхові відшкодування, страховий ринок, страхові платежі.

Вступ.

За майже три місяці війни в Україні російські окупанти випустили більше двох тисяч ракет, зруйнували сотні будинків, пошкодили або знищили десятки тисяч авто. Традиційні види страхування не покривають збитків, завданих під час воєнних дій – обстрілів, бомбардувань тощо. Це стандартний виняток у звичайних договорах страхування майна. Тому власники застрахованих будинків та автівок, які були знищені чи пошкоджені внаслідок ворожих обстрілів, не отримують страхове відшкодування. Такі виключення, разом із різким падінням платоспроможності населення суттєво гальмуватимуть і без того низькі темпи розвитку страхової галузі в післявоєнний час.

Основний текст. З початком війни, усе змінюється, близько у 80% страхових компаній обсяг фінансових надходжень скоротився на понад 50%. Збитки галузі страхування та перестраховування від військових дій Росії в Україні можуть перевищити 20 мільярдів доларів. Фінансова спроможність страховиків у воєнний час та повоєнний час прямо залежить від якості та структури їх активів і запасу капіталу у довоєнний період. У страхових компаній є резерви, які вони сформували з попередніх платежів. Як правило, ці резерви розміщені у певних видах активів – банківські депозити, ОВДП, нерухомість тощо. Страховики не можуть швидко перетворити ці активи у гроші.

Водночас, суттєво знизилися обсяги продажів, особливо через роздрібні канали, є багато запитів від клієнтів на відтермінування чергових платежів та розірвання договорів страхування [1]. Значна частина страховиків вже спостерігає падіння платежів на 50-90%. Статистика свідчить, що лише 5% компаній стабільно та без проблем продовжують роботу. Біля 60% працюють, проте мають певні труднощі. Майже 30% стикнулись з вимушеним перериванням діяльності і лише частково відновили роботу, а 10% взагалі ще не можуть відновити операційну діяльність [2]. Тобто український страховий ринок стоїть на порозі найбільшої кризи за всі роки існування незалежної України. Зараз неможливо зробити навіть коректні припущення щодо кількісних параметрів впливу війни на економіку, ВВП та страховий ринок.

Наслідками воєнних дій є падіння рівня життя та доходів громадян, необхідність відновлювати та ремонтувати житло, купувати нову побутову техніку, автомобілі замість знищених або викрадених окупантами потребуватиме великих коштів, що зробить витрати на страхування певної «розкішню» для українців у повоєнний період.

Повоєнний час диктуватиме певні тенденції страховому ринку та швидше за все, зазнає певних змін. Перевага буде належати обов'язковим видам страхування, банківським страхуванням (іпотека, застава, нещасні випадки), страхуванням каско автомобілів та добровільне медичне страхування. Для подальшого розвитку майнового страхування, страховикам в певній мірі необхідно буде доопрацювати правила страхування, включати ризики втрат та пошкоджень майна внаслідок вибухів військових снарядів на звільнених територіях (вибухів мін у полях та у лісах з пошкодженням техніки, смертям або інвалідності громадян) й тощо.

Скоріше за все з'явиться необхідність у вузько спеціалізованих видах страхування, пов'язаних з страхуванням ремонтно-відновлювальних та будівельно-монтажних роботах, запроваджені страхування некапітальних будівель для переселенців, розроблення щомісячних розстрочок з оплати страхових платежів та в цілому переглянути цінову політику внаслідок суттєвого зниження платоспроможного попиту.

Головний наслідок війни та ризик – різке падіння попиту майже на всі види страхування, особливо в сегменті фізичних осіб. Для того, щоб страхова галузь була спроможна пережити війну та відновитись, а отже – надавати страховий захист українцям за викликами часу, необхідно запровадити системні рішення і на державному рівні, зокрема [2]:

1) Подальше пом'якшення регуляторних вимог, перегляд та зниження нормативів, а саме: перегляд вимог до розрахунку резервів, в першу чергу – резерву незароблених премій та щодо платоспроможності, диверсифікації та структури активів, зокрема, тимчасово встановлення інших значень для дебіторської заборгованості, зменшення обмежень на розміщення коштів резервів страховика в одній банківській установі та збільшення показника перестраховування у одного перестраховика;

2) Зменшення податкового навантаження на страхові компанії – ініціювати перед Верховною Радою відміну подвійного оподаткування у страхуванні –

скасування оплати 3% від всіх страхових платежів, залишивши тільки звичайний для всіх юридичних осіб в країні податок на прибуток;

3) Створення механізму свого роду «миттєвого рефінансування» за допомогою НБУ та банків, в першу чергу державних;

4) Можливість пільгового кредитування під строкові депозити, розміщені в українських банках, та наявні у страховиків ОВДП;

5) Часткове вивільнення коштів страховиків з додаткових гарантійних фондів МТСБУ, що підуть на виплати громадянам;

6) створення дієвого контролю за явною чи опосередкованою дискримінаційною процедурою «акредитації» у банках та при участі у тендерах;

7) Перегляд Положення щодо провадження діяльності зі страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою для зняття обмежень на ВІЛЬНУ участь страховиків у такому страхуванні;

8) Стимулювання внутрішнього перестрахування;

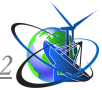
9) Забезпечення можливості перерахунку за кордон валюти для оплати послуг медичних асистансів задля продовження можливості наших громадян отримувати лікування під час перебування у інших країнах;

10) Відтермінування набрання чинності всіх норм нових законів («Про страхування», «Про фінансові послуги») та підзаконних актів (Ліцензійні умови тощо), перенесення впровадження в Україні МСФЗ 17.

Такі кроки мають бути зроблені в першу чергу для того, щоб забезпечити можливість страховиків здійснювати виплати, надаючи підтримку громадянам підприємствам та бізнесу. Українські страховики категорично відхилили рекомендації закордонних колег щодо визнання поточної ситуації форс-мажором і відмові у виплатах на цій підставі до закінчення війни [3]. Тим страховикам, що фізично зараз не можуть здійснити виплату, страхові компанії допомагають один одному за символічну плату із збором пакету документів і підготовкою розрахунку розміру шкоди, щоб постраждалі своєчасно отримали виплату, щоб не підірвати імідж страхування.

Заклучення та висновки. Страховий ринок зацікавлений в широкому та системному підході до відновлення, на створення умов для повоєнного розвитку галузі за рахунок дерегуляції, виключення будь-якої дискримінації на страховому ринку та заходів, що сприятимуть зростанню попиту на страхові послуги. В першу чергу, допомога з боку держави на рівні регуляторних рішень потрібна невеликим та середнім страховим компаніям, компаніям, які значно постраждали від бойових дій, та національному бізнесу. В умовах війни НБУ, як регулятор має сконцентруватись на розроблені ефективного та діючого плану, щодо підтримки страхової галузі.

Страховий ринок дуже чутливий до спаду економіки, зрозуміло, що ряд негативних процесів уже запущено, завдання держави наразі є не лише забезпечення та підтримка воєнного фронту, а й не менш важливого – фінансово-економічного, шляхом максимальної підтримки усіх секторів економіки, зокрема, й страхового, здійснення постійного діалогу з учасниками ринку та оперативного реагування на його потреби.

Література

1. Ринок страхування та перестраховання подолає економічні наслідки вторгнення Росії в Україну. URL: <https://forinsurer.com/news/22/04/05/41058>
2. Черняхівський В. План Маршала для українського страхового ринку. URL: <http://www.insurancebiz.org>.
3. Як працюють страхові компанії за воєнного стану. URL: <https://cutt.ly/MHQffNT>

References:

1. The insurance and reinsurance market will overcome the economic consequences of Russia's invasion of Ukraine. URL: <https://forinsurer.com/news/22/04/05/41058>
2. Chernyakhovsky V. Marshall Plan for the Ukrainian insurance market. URL: <http://www.insurancebiz.org>.
3. How insurance companies work in martial law. URL: <https://cutt.ly/MHQffNT>

Abstract. *The insurance market is an important sector of the financial market of the state. In the context of social, political and economic problems, there has always been a need for insurance protection for the population, businesses and the country as a whole. Ukraine is still at war, but significant steps need to be developed and implemented by the state and the National Bank of Ukraine as a regulator to overcome the economic crisis, on which the fate of the Ukrainian insurance market will directly depend. It will take five and possibly ten years to rebuild the economy and infrastructure after the war. Analysis of the effects of previous economic crises in Ukraine has shown that the insurance market has always fallen more than GDP has declined. Of course, insurance does not shape the economy, but is a derivative of it, so insurance will lag behind the recovery rate of the economy and households. The insurance market is a broad and systematic approach, aimed primarily at creating conditions for post-war development of the industry through deregulation, elimination of any discrimination in the insurance market and measures to increase demand for insurance services. First and foremost, government assistance at the regulatory level is needed by small and medium-sized insurance companies, companies severely affected by hostilities, and national businesses.*

Key words: *wartime, insurance, insured event, insurance indemnities, insurance market, insurance payments.*

Стаття відправлена: 17.05.2022 г.
© Маршук Л.М., Поплавська Є.М.